

# פרוייקט המאסף:

## אינדקס מוער וממוחשב של כתב-העת הראשון

### מאת משה פלא

של המאסף נצטברו רשימות מדוקדקות והערות ביקורתיות, ובחלקן נעזרתי בהכנת האינדקס וברישומי ההערות המצויות בערכיו. כמו כן צילמתי חומר רב שהיה בלעדי לעותקים הללו, ושלא נמצא בעותקים הידועים בספריות בארץ, וכללתי אותו בעותק העבודה, כך שהערכים וההערות משקפים את גליונות המאסף השלמים ביותר, כפי שהם מצויים ברחבי העולם.

### **הקלדת החומר במעבד תמלילים**

לפני כשבע שנים החלטתי לגשת למחשוב הפרוייקט. לא היו לי תוכנות לעיבוד נתונים בעברית. משום כך התחלתי ברישום ממוחשב של כרססת האינדקס בהקלדה בתמלילן עברי רגיל, שלא היו בו אפשרויות מתוחכמות למיון וסיווג. בראשונה היתה כוונתי לקבל את הרישומים בצורה מסודרת עם אפשרות להדפיס את החומר בהדפסת מחשב.

הקלדת החומר בכל ערך וערך, לפני עבודת המיון הממוחשבת, היתה כדלקמן:

שורה ראשונה (או השדה הראשון): לכל ערך נקבע בראשו מספר זיהוי על-פי כתב-העת, הכרך והסדר השוטף, כגון: מ. א. 1. דהיינו: המאסף, כרך א', ערך שמספרו השוטף בסדר הערכים הוא 1. מספר זה נועד לצורך עריכה, זיהוי ואיתור, ולא יופיע בהדפסה הסופית של האינדקס.

בשורה שנייה (או השדה השני) ניתן שם המחבר, שם משפחה תחילה ואחר שם ראשון. במקום שלא הוזכר שם המחבר ניסיונו לאתרו בתוכן העניינים, ובהיעדרו ציינו: 'אנונימי'. דברי העורכים שלא צוינו בחתימה המקובלת 'ד"ה' (דהיינו: דברי המאספים), או 'המאספים', ניתנו בשם 'המערכת'. שמות סופרים שהובאו בראשי תיבות, זוהו בסוגריים מרובעים, ולעיתים גלו הערות לזיהוי.

בשורה שלישית, או בשדה השלישי, נדפס הכותר. בסוגריים מרובעים הובא

בנגב. עם הזמן, התגברה ההכרה בצורך באינדקס מקיף ומהימן לכתב העת של ההשכלה. הגשתי את הצעת הפרוייקט לוועדת המחקר של אוניברסיטת הנגב, והיא נתקבלה. ראשיתו של האינדקס מומנה, איפוא, על ידי אוניברסיטת בן-גוריון בנגב בתחילת שנות ה-70.

בראשונה נקבעו דפוסי הרישום של כל החומר המצוי בהמאסף, ונערך רישום ידני ומסודר של כל הפריטים על גבי כרטיסי ספרייה. באותם ימים היתה כוונתי להכין, באופן ידני, אינדקס מוער וממיון של כתב-העת העברי תוך קיטלוג הנושאים השונים שנידונו בו כדי להעמיד לרשות החוקר והמעייין כלי עזר ביבליוגרפי. החומר הרשום עבר עריכה ובדיקה ביבליוגרפית כמה וכמה פעמים, ואחר הודפס במכונת כתיבה על גבי כרטיסי ספרייה. תוך כדי רישום והדפסה, תוקנו ועובדו כללי הרפרור על פי שיטות הביבליוגרפיה המקובלות, ונקבעו כללי הכתיב והאיות לשם האחדת רישום שמות הסופרים, הכותרים והמיקום.

הרישום נעשה על פי עותק עבודה מוער של עשרת כרכי המאסף שבמשך השנים צילמתי אותם ממקורות ספרייתיים בארה"ב, באירופה ובישראל. ככל שהתקדמנו במפעל האינדקס. התברר לי, כאמור, שרוב העותקים העומדים לרשות החוקרים בספריות בישראל הינם פגומים, והתחלתי במשימה שארכה שנים רבות לאתר ולבדוק את כרכי המאסף המצויים בספריות ברחבי העולם. במרוצת השנים עברו תחת ידי עשרות עותקים שונים של כתב העת, וכך יכולתי להוסיף רישומים ייחודיים לעותק העבודה שברשותי. רשימת הספריות האלה תיכלל בנספח בסוף האינדקס. באותן שנות חיפוש, איתור ובדיקה הבחנתי בתופעות מעניינות וחשובות בעותקים הללו, שלפי מיטב ידיעתי, לא היו ידועות עד כה. בעקבות עיוני בחומר המקורות

בימים אלה השלמתי את פרוייקט המאסף, אינדקס מוער וממוחשב של כתב-העת העברי המודרני הראשון, שהופיע בגרמניה בשנים 1783-1797, 1809-1811. עם מסירת כתב-היד לדפוס, הריני מפרסם בזה פריטים על מפעל זה, תולדותיו ומהותו.

בקונגרס העולמי האחד-עשר למדעי היהדות, שהתקיים בקיץ תשנ"ג בירושלים, הרצה פרופ' שמואל ורס, מבכירי החוקרים בספרות העברית ובספרות ההשכלה העברית, על המאסף. הוא דיווח; שגילה - אל נכון לאחר שנים רבות של פעילות בסיפרות ההשכלה - כי נדפסו בהמאסף הודעות של המערכת בגרמנית באותיות עבריות. לדבריו, הוא שם ליבו לתופעה זו תוך בדיקת עותקים שלמים של המאסף שמצא בספריית הבודליאנה באוקס-פורד. על כן החליט לדון בנושא זה.

אנקדוטה זו עשויה להיות סימפטומטית לגבי חוקרי המאסף בעבר, שלא עמדו לנגד עיניהם עותקים מלאים ואוטנטיים של כתב-העת, והם נזקקו לעותקים פגומים שהיו מצויים בספריות האוניברסיטאיות בישראל. בעותקים אלה נעדרו דפי העטיפה, הערות המערכת, תוכן העניינים, תיקוני הטעויות ועוד. לא זו בלבד אלא שכמה מן החוקרים שעסקו בהמאסף נדרשו לא למקור, אלא להעתקות של כתב-העת שנדפסו בבכורי העתים, או במהדורת לטריס של המאסף, שהופיעה בשנת 1862.

כחוקרים אלה, גם אני נדרשתי לעיסוק בהמאסף באופן שוטף ואינטנסיבי לשם עבודתי בספרות ההשכלה, אלא שמלכתחילה התחלתי לבדוק עותקים שונים של כתב-העת בספריות בארה"ב, שהיו במצב טוב יותר, ולאחר מכן גם בספריות בישראל.

### **ראשיתו של הפרוייקט**

הרעיון לפרוייקט אינדקס המאסף החל להתגבש לפני קרוב ל-25 שנה, בשנים שלימדתי באוניברסיטת בן גוריון

סיווג הפריט כגון 'שיר' או 'משל  
בחרוזים' או הסבר על הפריט. אם לא  
היה כותר, סיפקנו תחליף לכותר  
בסוגריים מרובעים. ברבים מן הערכים  
הבאנו בסוף שורת הכותר את שם  
המדור בסוגריים עגולים, כגון 'תולדות  
גדולי ישראל'. בהבאת כותרי שירים  
שנדפסו במדור 'שירים' הבאנו רק את  
הסיווג 'שיר' בלי לציין את שם המדור  
'שירים', כדי למנוע כפילות.

בשדה הרביעי הבאנו את מראה  
המקום, כגון: 'המאסף, ה: י"ד-כ"ג.  
תשרי, תקמ"ט'. ציינו את שם כתב-העת  
בכל הערכים אף שהאינדקס מיועד כולו  
לכתב-עת זה, משתי סיבות. האחת:  
האפשרות שבעתיד נרחיב את המפעל  
לכתבי-העת האחרים של תקופת  
ההשכלה וכך נוכל להשתמש בחומר זה  
כפי שהוא. הסיבה השנייה: פריטים  
שחזרו והודפסו בכתב-העת בכורי  
העתים, אוזכרו במראי-מקום אף הם  
מתחת לשורת המאסף, כך שהיה צורך  
להביא את שמות כתבי-העת במלואם.

בשדה החמישי הובאו הערות קצרות  
באשר לזיהוי מחברים עלומי-שם, רימוז  
חלקי וקצר על מאמרים או ספרים  
העוסקים בנושא הקרוב לערך. בהערות  
הובא גם האיות הלועזי של סופרים  
שחיבוריהם תורגמו לעברית בליוויית  
שנותיהם. בשדה הששי נרשמו  
הרפרורים, דהיינו נושאי-משנה שתחת  
כותרתם יחזור הערך ויופיע שוב  
בשלמותו. מאמרים על סופר או על  
יצירתו מופיעים לפי שמו עם התוספת  
'[עליו]', כמקובל. שמו של סופר, שזוהה  
בהערות, ושמו לא הופיע כמחבר בנושא,  
ניתן לעיתים ברפרור תוך הוספת הציון  
'[מחבר]' לאחר שמו.

הרישום השוטף של הערכים, בסדר  
חופעתם בהמאסף, כפי שהוקלדו  
ברישום המקורי, לא ייכלל במהדורה  
הסופית של האינדקס, אך הוא יעמוד  
לרשותנו להמשך המפעל.

בהקלדה עצמה נתקלנו בבעיות  
הידועות לכל מי שניסה כוחו בהקלדה  
דו-לשונית של שילוב עברית עם לועזית,  
או עברית עם לועזית ועם מספרים.  
נתגלעו בעיות בגלילת מלים משורה  
לשורה ומיקום הפיסוק בטקסט לועזי  
המשולב בתוך טקסט עברי. היה קשה  
לשמור על הסדר הנכון של רצף הערך  
בתנאים אלה, ונאלצנו להתמודד עם  
השגיאות של התמלילן העברי ולפותרם  
בדרכים שונות ומשונות.

המשך יבוא

# פרוייקט המאסף:

## אינדקס מוער וממוחשב של כתב-העת הראשון

### מאת משה פלאי

עומדים אנו לפני משימות קשות של הסתגלות לשינויות המעבד החדש ופתרון בעיות חדשות. אך הגענו לקו-הגמר ואנו עוסקים עתה בעיקר בעריכה הסופית של המפתח.

מה עשתה התוכנה? התוכנה סרקה את נתוני הקלט של האינדקס המוזן לתוכה, מיינה וסיווגה אותם, והוציאה פלט של נתונים מעובדים לפי ההוראות. התוכנה סידרה את הרישום הסופי של כל ערכי האינדקס, לפי שמות המחברים ולפי נושאי הרפרור גם יחד, ברצף אלפביתי שוטף. בתוך כך ערכה התוכנה כמה שינויים במבנה הערכים בקלט: היא העתיקה את שמות המחברים מן השורה השנייה, שם הופיעו כנושאים, אל תוך הערך, לאחר הכותר, תוך שיכול השמות: שם ראשון תחילה ואחריו שם המשפחה. כאשר היו שמות יוצאי דופן, כגון ציון שם המקום בתוך השם, ידעה התוכנה לשכל את השמות אך לשמור את שם המקום בסוף השם. לדוגמה: יולפסזאהן, אהרן מהעללאי, שונה ל'אהרון וולפסזאהן מהעללאי'. התוכנה ידעה לזהות ערכי מאמרים, המובאים כהמשכים בתוך רשימת הקלט הרצופה והשוטפת, דילגה עליהם, ולא הביאה אותם בפלט. ואילו מאמרים שהופיעו כהמשכים אך בכותרות שונות, הובאו כולם (ועוד על כך ראה בהמשך). התוכנה הוסיפה ארמזים לאיות שונה או הבאה שונה של שמות מחברים, כגון: 'מנדלסון, משה - ראה גם: משה בר מנחם; משה מדסויה; רבמבי'; או בנושאים, כגון: 'אתיקה - ראה מוסרי'. כמובן, הארמזים סופקו על-ידינו בקובץ נפרד, ברישום שוטף, אך התוכנה היתה מתוחכמת דייה כדי להוציאם מקובץ זה ולהציבם במקומות המתאימים באינדקס הממויין.

לאחר מיון, סיווג וסידור הערכים במלואם, עיצבה התוכנה את ההדפסה בשני טורים בכל עמוד, באופן הקרוב להדפסה הסופית של האינדקס, מעל

(המשך מן הגליון הקודם)

לאחר הקלדת החומר על-פי הרישומים הידניים בכרטסת, נוכחתי, שהתוצאות המודפסות היו נאות, ואף מרשימות, אך מעבד התמלילים שבו עבדנו לא היה מסוגל לאפשר לנו להמשיך בפרוייקט בצורה מתחכמת. לא היתה לנו אפשרות של סיווג ומיון הערכים המוקלדים לפי שמות המחברים ולפי הנושאים בסדר אלפביתי. כמו כן לא יכולנו לעצב את הדפסת האינדקס המתוכנן בשני טורים, על פי מתכונת אינדקס זה או אחר. בתחילה ניסינו לסדר את הערכים על פי הרפרור בצורה ידנית, ואחר כך למיין אותם אלפביתית גם כן בצורה ידנית. אך זו היתה משימה בלתי אפשרית כמעט עבודה סייזיפית.

### מחשוב האינדקס

בשלב זה הגענו למסקנה, שעלינו ללכת בכיוון אחר. אז התחלנו לפתח תוכנת מחשב משלנו, שניסתה להתחשב במגבלות של התמלילן העברי ולהתגבר עליהן. התוכנה חייבת היתה להיות מתוחכמת דייה כדי לאפשר לנו לקבל ערכי אינדקס ממויינים אלפביתית ומסווגים לפי שמות המחברים ולפי הנושאים שנקבעו ברפרור בכל ערך וערך. התוכנה נכתבה במיוחד עבורנו על ידי מתכנת, ולמותר לומר שהיא עברה סדרה ארוכה של ניסויים ושיפורים במשך הטיפול באינדקס עד אשר הושגה התוצאה הרצויה. תוך כדי ניסויים החלטנו לעבור למעבד תמלילים דו-לשוני אחר, שפותח בשנים האחרונות, שבאמצעותו תהיה לנו גמישות רבה יותר. הימרנו, איפוא, את ההקלדה המקורית, ועתה השלמנו את עיבוד התוכנה הראשונה באופן שתאפשר לנו לקבל את התוצאה הרצויה. גם עתה

ומעבר לאפשרויותיו של מעבד התמלילים שלנו. אך פתרון זה לא הניח את הדעת, וכאמור עברנו לתמלילן דו- לשוני אחר (עדיין בתוך מערכת Dos), שקיימת בו יכולת פנימית לכתובה בטורים, ועם סיום התכנות אוכל לדווח על התוצאות. התוכנה הנוכחית הוסיפה שורות 'המשך' בראש הטורים, כאשר הנושא גלש לטור נוסף או לעמוד נוסף, וכן העבירה ערכים מטור לטור אם לא היה להם מספיק מקום בטור הקודם. בצורה זו נוצר לפעמים חלל בסוף הטור משום שהערך לא יכול היה להיכנס בשלמותו בטור זה ולפי החלטתנו כל ערך חייב להיגמר באותו טור בלי המשך. ככל שהתקדמנו בעיבוד החומר ותיקונו נאלצנו להתמודד עם בעיות ביבילוגרפיות אחדות. נתקלנו בתופעת איות שונה של שם סופר כפי שנדפס במאמרים או שירים שונים בכרכי המאסף. וכך היה עלינו להתמודד עם איות שונה של שם אותו סופר. החלטתנו היתה להביא את השמות במקורם. כתיבתם, ובמקרה הצורך לקבוע ארמז לאיות שונה של שם הסופר. בנוסף על כך נוצרה בעיית איות כפולה בשמות סופרים ומחברים שצוינו ברפרור באיות מודרני, כמקובל. וגם בכך הוספנו ארמזים להקל על המשתמש.

לא זו בלבד אלא שהיה עלינו להתמודד עם תופעת איות אחרת: כותרים של המשכי מאמרים נשתנו על ידי העורך ולא ניתנו כבהדפסתם בכותר של המאמר הראשון. על כן נאלצנו להביא את כל המאמרים, כולל המשכים, שלהם כותר שונה, תוך ציון 'מאמר ראשון בסידרה', או 'מאמר שני בסידרה', וכן הלאה. אך במקום שהיו מאמרים עם המשכים בעלי כותר זהה, צויין מיקום עמודי המשכים בערך הראשון והובאו כערך אחד.

בהנושכי מאמרים, שבהם ניתנו שמות הסופרים רק בסוף המאמר האחרון, הובאו השמות בסוגריים מרובעים במאמרים הראשונים, כדי להיות נאמנים למקור.

## תיאור האינדקס: כללי

הערכים המובאים באינדקס מהווים רישום כל המאמרים, השירים, הרשימות וההודעות, רישום כל שערי החוב-רות, שערי הכרכים והעטיפות על-פי העותקים שנשתמרו ברחבי העולם בספריות אוניברסיטאיות וזולתן, לפי

רשימה שתובא כנספח לאינדקס. כן צוינו דיוקני האישים שהופיעו בשערים וגם פתגמי-מוטו שנדפסו בראש החוברות. הודעות שנהגו העורכים לפרסם בגרמנית באותיות עבריות אף הן נרשמו. במפתח אפשר איפוא למצוא מאמרים ופריטים אחרים, שהודפסו בהמאסף, לפי שמות המחברים ולפי נושאים, ברישום אלפביתי אחד. כנושאים יכולים להופיע מושגים, מאורעות, מוסדות, ארגונים, אישים, זיאורים ספרותיים, ועוד. המאמרים המופיעים תחת כל נושא ונושא, מסודרים לפי כותרים בסדר אלפביתי פנימי, כמקובל.

באיסוף החומר לאינדקס נתקלתי בבעיות הכריכות של חוברות המאסף. העותקים של כרכי המאסף, שנשתמרו במרוצת השנים, והמצויים בידינו, נפגמו, והם אינם שלמים בחלקם, ואיכות שימורם שונה. מהם שנשתבשו בחלוף העיתים בידי כורכים שעשו בחוברות כראות עיניהם. אחרים נפגעו בפגעי הזמן.

רוב העותקים שעמדו לפני החוקרים בספריות האוניברסיטאיות בישראל, כנזכר, משובשים, פגומים וחסרים. כתוצאה מכך, נסמכו רבים מן החוקרים, כאמור, על עותקים פגומים או על העתקות של מאמרי המאסף כפי שנדפסו מחדש בכורי העתים.

מלבד הכריכה החיצונית העבה של כל כרך וכרך נכרכו חוברות המאסף בעטיפות צבעוניות. עטיפות צבעוניות אלו, החסרות ברוב העותקים, סופקו, כנראה, עם הופעת החוברת האחרונה של כל רבע השנה ('יתקופה'), ובהן נדפס חומר-מערכת חשוב, כתוכן העניינים ושמות המחברים, רשימת הטעויות, הודעות המערכת ועוד. בעטיפות אלו נכרכו חוברות רבע השנה. החומר הכלול בהן חשוב איפוא להכרת מהותו של המאסף, לצורך זיהוי מחברים, ולבדיקת כותרת המאמרים והפריטים האחרים שנדפסו בהמאסף. הכורכים היו לוקחים את העטיפות הללו וכורכים אותן בראש הכרך או בסופו, או משימשים אותן לגמרי.

הוא הדין לגבי המוספים הגרמניים, שהיו כורכים אותם יחד בסופו של כל כרך עברי, בעוד שהללו הופיעו בדרך כלל פעמיים בשנה, בדצמבר ובספטמבר. המפתח שאנו מכינים כולל נספח לועזי ובו רישום כל המאמרים שהובאו בגרמנית, במוספים אלה, בליוויית

תרגומם לאנגלית וסיכום קצר של המאמרים.

בהכנת המפתח עמדו לנגד עינינו מפתחות עבריים אחרים לכתבי-עת, שנדפסו בישראל ובמקומות אחרים, כגון מפתחות לכתבי עת של התנועה הקיבוצית, או מפתח להאשכול, שהוכן במרכז העברי באוקספורד. היה לי עניין במפתחות גם בעבר, ובשנת 1980 הכנתי מפתח מועד לעשר שנות הרבעון החינוכי שבילי החינוך (1970-1980), וכן מפתח לשנת 1980 לשבועון הדאר. אך כדגם לאינדקס המאסף בחרנו כבר בראשית הדרך במפתח לכתבי-עת בעברית היוצא לאור באוניברסיטת חיפה. מראשית ההקלדה של האינדקס עמדנו בקשר עם עורך המפתח, אלחנן אדלר, בספריית אוניברסיטת חיפה, כדי לקבל את עצתו. עם זאת שנינו מעט מן המתכונות והתבניות הנהוגות במפתח הנוכחי, כדי להתאימו לצרכינו ולדרישותינו. אך בכל השינויים שהנהגנו עמדה לפנינו מטרה כפולה: יעילות ואחידות ככל שאפשר היה להשיגן. השימוש בכתבי-הידע בעייתי, והחלטנו שלא להשתמש בכתבי-הידע החסר, הנוהג במפתח לכתבי-עת בעברית, ובכלל ברישומי הספריות בישראל, ובמקומו הנהגנו את הכתיב המלא, השמיש והמקובל.

ברישימי-הרפרור לא הסתפקנו בערכים המקובלים אלא הוספנו נושאים הנדרשים בחקר ההשכלה. כך, למשל, הובא הנושא 'הלכה', כמקובל, אך גם הובא הנושא 'קבורת המתים', נושא הלכתי שהיה שנוי במחלוקת בין המשכילים והרבנים במאה הייח ונידון בהרחבה בספרות ההשכלה. וכן דוגמה בנושא ספרותי: הוספנו את הזיאור הספרותי של 'שיחות המתים', שבספרות ימינו הינו נדיר, אך היה רווח בספרות האירופית במאה הייח, ורישומנו ניכר גם בספרות ההשכלה העברית.

מתוך הכרה בצורכי חוקרים שיזדקקו בעתיד לאינדקס, כללנו כנושאים עצמאיים את רשימות החותמים, הערות המערכת, תרגומים משפות זרות לעברית, רשימות המדורים שהושמטו, רשימות תיקוני הטעויות, וכאמור לעיל: התוכן, עמודי השער והעטיפות. ערכים אלה יקלו על מציאת חומר נדרש או אזוטרי בין גיליונות המאסף.



בהפעלת התוכנה ב-1995 נרשם

## ירושות להסדרות העברית באמריקה

כחבר מסור להסדרות העברית באמריקה וכלקורא נאמן של שבועון "הדואר" הוכחת את תמיכתך בשפה העברית ותרבותה, ואנו מקווים כי גם בעתיד נהנה מתמיכתך.

קוראים וידידים נאמנים הורישו בצוואתם סכום כסף מסוים ל"הדואר", להסדרות העברית או לשניהם כאחד.

נהיה אסירי תודה לך אם תצטרף גם אתה לקבוצת ידידים זו ותכלול בצוואתך תרומה ל"הדואר" ולהסדרות העברית. בכך תסייע להבטחת המשך פעילותנו ולהנצחת שמך.

### HISTADRUTH IVRITH OF AMERICA

426 WEST 58th St.  
NY NY 10019-1102  
Tel: 212-957-6659

## התרבות העברית באמריקה

### מאת משה פלאי

80 שנות התנועה  
העברית בארה"ב

הוא ספר חובה  
לכל מי שמתעניין

- בהיסטוריה תרבותית של יהדות העולם
- ביהדות אמריקה
- בתרבות העברית
- ובמרכזי הספרות העברית

המחיר 30 דולר

לקוראי 'הדואר' וחברי ההסדרות  
העברית הנחה של 25%  
טלפון: 212-957-6659

בפרוזה, 55 משלים שחולקו לפי קטגוריות משנה: משלים איזופיים, סיפורים משלונים, שירים משליים ואלגוריות. בסוגה של המכתם נמנו 94 מכתמים ומתוכם 21 מכתמי מוטו, שהופיעו בראשי הגיליונות. כן נתפרסמו 27 חידות. נוסף על כך מנינו 10 ביוגרפיות ו-52 פריטים (כולל המשכים) בביקורת הספרותית ועוד (ראה על כך להלן במבוא, בפרקים ה, ו).

הימפתחי' כולל בסופו נספח לועזי ובו רישום ממופתח ומוער של כל המאמרים שהובאו במוספים אלה בגרמנית.

**לימפתח המאסף** מצורף מבוא הסוקר את הרקע לפריודיקה העברית לאור הפריודיקה האירופית, ומנתח את התופעות הספרותיות, העיתונאיות, התרבותיות והחברתיות הקשורות בהוצאת כתב-העת, מתוך התבוננות בימפתחי'. נוסף על כך, נמצאת עתה בהכנה מונוגרפיה על **המאסף**, שבה אני בודק, מנתח ומעריך את הזיאנרים הספרותיים וסוגות אחרות שנכללו בכתב-העת.

רשימת החומר על פי הנושאים מעידה איפוא על המגמות של עורכי **המאסף** השונים בשנות עריכתם, על מודעותם למעשה ההשכלה שלמענה פעלו, ועל המאמץ המשותף להפיץ את ההשכלה וערכיה. גם אם נשתנו המגמות והעורכים ודרכי עריכתם, הסך הכולל מציין את הנטיות והמגמות הכלליות של ההשכלה העברית בגרמניה. אפשר להבחין במגמות של כמויות החומר שנכלל. בכתב-העת במרוצת שנות הופעתו ולדון במסה הקריטית של החומר. לדוגמה: לפני זמן מה עבדתי על הזיאנר של המשל **בהמאסף** וקיבלתי מן האינדקס, באותו שלב של הכנתו, את רשימת הפריטים שהיתה רשומה מתחת לנושא 'משלי'. הרשימה היתה כמעט שלמה, ועזרה לי בעבודתי.

האינדקס מהווה איפוא כלי-עזר חשוב לחוקר ולמעניין בסיפורת התקופה ובהיסטוריה של הזמנים החדשים בתולדות ישראל. המפעל נתמך בזמנו על ידי אוניברסיטת הנגב, ולאחרונה נעזרתי גם במכון פלורידה-ישראל, כדי להביאו לידי גמר.

אוניברסיטת מרכז פלורידה

בילוג' העוקב של התוכנה, כי במאגר של **אינדקס המאסף** נמצאו 1078 ערכים, שנרשמו תחת שמות מחברים בהקלדה המקורית של הערכים בסדר שוטף על פי הופעתם בכרכי כתב-העת. על אלה נוספו עוד 2076 נושאי רפרור, על פי נושאי המשנה שנרשמו בתחתית כל ערך וערך לשם רפרורו, שהתוכנה יצרה עבורם ערכים מקבילים. סך הכול נרשמו 3154 ערכים. בהפעלה מן התאריך הנייל נוצרו 141 עמודים כפולי טורים של האינדקס, ובהם 83,019 מלים (כולל שורות זיהוי שתושמטנה לפני ההדפסה הסופית), שהן 1,716,307 ביטים (bytes).

מידע זה הוא זמני, והוא מתייחס להפעלת התוכנה מן התאריך הנזכר. ייתכן שבהפעלה הסופית יירשמו מספרים אחרים. מכל מקום, מספרים אלה נותנים מושג על היקף האינדקס.

עם השלמת הכנתו של האינדקס ועם הדפסתו המתוכננת בעתיד, אפשר יהיה לעיין לראשונה באופן נוח ומקיף בנושאים המרכזיים שעמדו לפני עיניהם של עורכי **המאסף**. סידור כל הנושאים ומיונם יחד מאפשר עתה למעיין להבחין במהותו, כמותו ואולי גם איכותו של החומר שפורסם בכתב-העת על פי נושאים, עניינים, סופרים ובעיות. למשל: ניתן עתה להבחין במספר הפריטים הנוגעים לחומר מתורגם משפות אחרות לעברית, לעבור על החומר ולהסיק מסקנות לגבי ספרות ההשכלה.

לראשונה אפשר עתה להבחין ולהכיר באופן ברור ונוח - ובמקובץ - בערכים הספרותיים של עורכי **המאסף**, וניתן לזהות סוגות ספרותיות שעמדו לנגד עיניהם של העורכים. אפשר למנות את יצירותיו של כל אחד מסופרי ההשכלה שפרסמו **בהמאסף** ולבחון את תרומתו לספרות ההשכלה.

כמו-כן אפשר להבחין בהדגש ששמו העורכים על פרוסום חומר זה או אחר ולדון באינטרס שהיה לעורכים בו. למשל: ריבוי החומר בשאלות הלשון, ביאור פסוקים וכדומה. בכך ניתן לבדוק אם אכן עמדו העורכים בהבטחתם שפורסמה **בנחל הבשור**, הפרוספקט שהודיע על הופעתו של כתב-העת, וכן לעקוב אחר השינויים שנתנו אותותיהם במשך השנים ועם חילופי העורכים על תוכנו ומדיניותו של כתב-העת.

לדוגמה: האינדקס הספרותי **בהמאסף** כולל, בין השאר, 122 שירים, 18 סיפורים וביניהם 4 אידיליות